

POPÜLER AŞK ROMANLARI BAĞLAMINDA KERİME NADİRİN AŞKA TÖVBE ADLI ROMANI

İsmet EMRE

Popüler romanın ortaya çıkışı, biraz da modern dünya görüşünün ege-
men olmasıyla ilgilidir. Sanayileşmenin doğal sonucu olarak ortaya
çıkan büyük şehirler; o şehirlerde yaşayan insanların, mesai dışında
vakit geçirme araçlarına dair devlet ve yorumcular nezdindeki arayışlar;
“dinlenmenin”, hoşça vakit geçirmenin, “eğlenmenin” bir varyantı olarak po-
püler romanı üretmiş gibi görünmektedir. Birincil ögesi sürükleyicilik olan
bu metinler, özü itibarıyla “merak” duygusunu kışkırtarak okuyucuyu met-
nin içine dâhil etmekte, olay örgüsündeki yumuşaklık, karmaşadan uzak iç
dünya keşifleri söz konusu romanları avangard yerine kitle insanının tüketim
malzemesine dönüştürmüştür. Elbette görünür olmasa bile bu metinler,
aynı zamanda doğrudan yahut dolaylı bireyleşmenin seküler dünya inşası-
nın neredeyse bütün araçlarını taşırlar. Yaratılan insan tiplerinin duygu-ege-
men oluşları, davranış biçimlerinin az çok inançtan soyutlanmış ve vicdana
indirgenmiş bir atmosfere göre ayarlanması, mekânlarda kullanılan mobil-
yalar ile dokunulan nesnelerin yüzey parlaklığı hep yeni bir insan modeli
üretme mozaiğinin türevleridir. Elbette burada, aşk romanları başta olmak
üzere; tarihî serüven romanları; çocuk romanları; korku, polisiye romanı
gibi türlerin her birinin kendine özgü ortaya çıkış gerekçeleri bulunmaktadır
ama bunların hemen hepsinin bir şekilde modernizmin çocukları oldukları
da su götürmez bir gerçektir.

Ontolojisi “basitlik”, “akıcılık”, “merak” öğeleri üzerine kurulan popü-
ler romanların işlevleri de neredeyse bu temel mekânizmaların uzantısı gibi
görünmektedir. Avangardist ve ana akıma bağlı romanlardan farklı olarak
oldukça yalın olay örgüleri, kısa, kesik yanlış anlamlardan kaynaklı duygu
köpürmelerinin gölgesinde uzayıp giderken okuyucu kendini dış dünyanın

karmaşık ağırlığından kurtarır, bir anlamda kendini kısa süreliğine zahmet-siz bir yolculuğa çıkmış gibi hisseder. İnsanlığın başından beri tahkiyeli me-tinlerin en önemli taşıyıcısı konumundaki merak ögesi ise her yeni çekir-dek olayda kendini yenilemek suretiyle zincirin yeni halkalarındaki yerini alır. Böylece, özellikle popüler aşk romanları modern dünyanın, oldukça bol vakti olan gençleri için vazgeçilmez bir muhataba dönüşür. Radyonun, televizyonun, internetin olmadığı bir dünyada, dış dünyanın ağırlığından kaçılıp kendisine sığınacak daha zararsız bir uğraş bulmak neredeyse imkânsızdır. Hiç kuşkusuz bu kargaşadan, karmaşadan, yoğun dünya gö-rüşü ve ideolojilerden soyutlanmış tek kişilik iç dünya sığınakları sadece okuyucuyu gerçeklerden uzaklaştırıp düşlerin dünyasına atmaz, yönetilmesi güçleşen bireyleri dizginlenmenin de bir yöntemine dönüşür. Haddizatında popüler aşk roman tüketicilerinin doğrudan gençler oluşu da onları kırıp dökmeden hayata hazırlamanın önemli araçlarından birine dönüştürür bu metinleri... Türkiye'nin de içinde bulunduğu modernleşme sürecini yaşa-mış pek çok ülke yöneticisi ve siyasetçisinin popüler aşk romanlarının üre-timini özendirmesinin altındaki sebeplerden biri de yeni orta sınıfın, şehirli kesimin arta kalan zamandaki enerjisini kendince zararsız, makul, sistem içi araçlar üzerinden harcaması politikasıdır. Popüler aşk romanlarında altın-dan kalkılamayacak devasa sosyal sorunlara, insan zihnini zorlayan onto-lojik problemlere, büyük çaba gerektiren gizemli, bulmacamsı yapılaraya yer verilmeyişinin altında hitap edilen tüketici öznelerin orta sınıfa ait olması kadar “gençlerin akıllarını bulandırmadan onların enerjisini boşaltma” ara-yışı da vardır. Belki bu politikanın/yaklaşımın tali gerekçelerinden biri de kitap okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak ve aşırı duygu taşmalarını kontrol altına almaktır.

Popüler aşk romanlarında kişilerin kendilerine ait **iç dünyaları**, sadece anlık sevinç ve hüznlerden oluşuyor; büyük fikir teatileri, ontolojik kay-gılar, dünyanın bugününe ve geleceğine yönelik devasa insanlık sorunları, döne dolaşa bir anaför gibi iç içe geçmiş karmaşık ruh hâlleri bulunmaz. Bu metinlerde yaşam, sanki gövdenin çok uzağındaki dal uçlarına zorla tutun-muş ve her an kopmaya hazır duygulardan ibarettir... Roman kişilerinin iç dünyası yeğni olduğu için “değer” kurgusu da yüzeysel oluyor. Genellikle çekiciliğin, cezbetmenin tek ölçütü “dış görünüm”e dönüşüyor ister istemez.

Popüler romanlarda **mekân** kurgusu birkaç çizgiyle geçirtilen minya-türleri andırıyor. Ayrıntılı, göze hitap ederken gönlü de okşayan, beş duyuyu metnin içine çeken hiçbir nesne yahut görüntü alanıyla karşılaşmıyoruz.

Bu, kişilerin dış betimlemeleri ile kıyafetleri konusunda da böyledir. Metin boyunca birkaç istisna dışında üzerine zumlanılan hiçbir insan yok. “Olabil-diğince şık giyinmişti”, “harika görünüyordu” gibi beylik ifadeler kullanılır.

Romanın pek çok vadisinde olduğu gibi popüler aşk romanları da Ahmet Mithat Efendi’yle girer edebiyatımıza. Ana akımdan kesin çizgilerle ayırma ölçütleri mutlak bir sabiteye dönüşmemiş olsa da Cumhuriyet’in ila-nının ardından, özellikle yeni ve laik bir insan yaratmanın en önemli taşıyıcı rolü üstlenmiştir bu metinler. Şükufe Nihal, Muazzez Tahsin, Selami İzzet, Esat Mahmut, Mahmut Yesari ve en nihayetinde Kerime Nadir’in ellerinde popüler aşk romanı, Türkiye’nin roman tarihindeki yerini almıştır. Bunlar içerisinde özellikle Muazzez Tahsin ile Kerime Nadir’e özel bir parantez aç-mak gerekir çünkü bu iki yazar hayatları boyunca popüler aşk romanı dışın-da neredeyse hiç metin yazmamışlar, hayatlarını bu türün gelişimine ada-mışlardır. Zaten her iki yazarın metinleri de 1960’larda başlayan Yeşilçam film sektörünün vazgeçilmez hamuru olmuştur. Öyle ki salon filmi olarak adlandırılan çekimlerin senaryolarının büyük çoğunluğu bu romanlardan devşirilmiştir. Böylece bu metinler, 1960-80 arası kuşağın yetişmesinde, ka-rakter yapılanmasında belirleyici birkaç öğeden birine dönüşmüştür.

1944’te yazılan *Aşka Tövbe* romanı, sadece Kerime Nadir’in kendi roman anlayışı bakımından, -hatta popüler aşk romanlarının değişmez kurgusu an-lamında bile değil- ana akım içinde değerlendirilen aşk romanlarının dahi genel şablonu üzerine oturmuştur: Sütannesinin elinde büyümüş, öğretmen olmuş, tayini İstanbul yakınlarındaki Göbel kasabasına çıkmış bir kadın ile onun daha on dört yaşındayken âşık olduğu Mübin arasında geçer bütün olaylar. Anlatıcı, romanın da kahramanı olan Şehbal’dır. Mübin; hukuk fa-kültesini bitirmiş, tayini Balıkesir’e çıkmış uçarı, ayran gönüllü, gördüğü her çiçeğe anında tutulan gelgeç ruhlu bir gençtir. Zaten metnin sonunda ceza-landırılacak olan da bu hercai tutumdur: Böyle birinin nihai aşamada yap-ması gereken tek şey “aşka tövbe” etmesidir ki romana adını veren de budur.

Olaylar, Tanzimat’ın başından beri aşk romanlarının değişmez üçlüsü biçiminde geçmektedir: Mübin, Şehbal ve Nazan, birbirinin kuzeni olan üç arkadaşlardır. Şehbal, Mübin’e âşıktır; Mübin Nazan’a, Nazan ise aktüel za-manda askerde olan (terhis dönüşü evlenip ayrıldığı) genç bir hukukçuya... Bütün hikâye bu üçlü arasında gider gelir. Ana karakter olan Şehbal, metin boyunca daha on dört yaşındayken hoşlandığı Mübin’den medet umar, ancak o Nazan’ın dışında hiç kimseyi görememektedir. Araya, kasabanın (Göbel) doktoru olan Hüseyin Bey’in kardeşi Selman kısa bir süreliğine girer, geri

çekilir. Japonya elçisi olan Selman Bey'in karısı ölüm döşegindedir ve bir anlamda memleketinde can vermek için on beş günlüğüne İstanbul'a gelmiş, ağabeyinin –hüzününü azaltsın diye- düzenlediği bir yemekte Şehbal'e âşık olur; ileride evlenme sözünü alıp eşini mezara koyduktan birkaç gün sonra da tekrar görev yeri olan Japonya'ya döner. Nazan, adı verilmeyen avukatla evlenir, Mübin hâkim olarak tayin edildiği Balıkesir'in bir ilçesine yerleşir. Bu arada, Şehbal kendisi için yanıp kavrulurken Mübin'in gözü sürekli Nazan'dadır ve onun düğününde, dans esnasında duyguları yeniden alevlenerek bir ömür Nazan'ı bekleme kararı alır. Şehbal, aralarındaki ilişkiyi netleştirmek ve düğün tarihini yakına çekmek için Balıkesir'e, Mübin'in yanına gider; ancak orada çekmece Mübin'in Nazan'a yazdığı mektubu görür ve ilanihaye Mübin'den ümidi keser. Trene atlar, Göbele döner. Orada, Mübin'le ilişkisinden hamile olduğunu öğrenir ve çaresizce İstanbul'dan tanıdığı, sır saklamasıyla meşhur bir arkadaşının -Hüceste'nin- yanına gider, bebeği bir doktor marifetiyle aldırır. Kasabaya dönen Şehbal, bütün bir kışı Göbel'de geçirir. Ancak Şehbal'in üzüntüsüne dayanamayan Doktor Hoca, onu yazı Penedik'teki yazlığında geçirmeye ikna eder. Orada sessiz sakin günler geçirirken, metnin başında Japonya'ya elçi olarak giden Selman Siret'in tayini Brüksel'e çıktığı için bir aylık izinle İstanbul'a döndüğünü görürüz. Japonya'ya gittikten sonra ne onun tarafından ne de Şehbal tarafından bu ilişkinin boyutlarına dair hiçbir şeyi görmeyiz. Okuyucu için Şehbal'in Mübin'e olan aşkı dışında kalan her şey Selman Siret'le birlikte rafa kaldırılmış, hatta buzdolabına konmuştur. Ancak tekrar ve ansızın sahneye giren Selman Siret, olay akışını aniden değiştirecektir: Mehtaplı bir gecede yürüyüş esnasında Selman Siret yalnızlığından dem vurup bir kez daha Şehbal'e evlilik teklifinde bulunur. Mübin'in tekrar İstanbul'da Nazan'ın peşinde koştuğunu, hatta Nazan'ın kocasından boşandığını ve onunla evlenmeye yeltendiğini duyan Şehbal artık elindeki bu son fırsatı kaçırmak istemez, evlilik teklifini kabul eder. Nişan yapıldıktan sonra, bir gün sütannesinin evine gider ve orada Mübin'in, kocasından boşandığı hâlde Nazan'la evlenmekten vazgeçtiğini, Şehbal'i görmek için Göbele gittiğini öğrenir. İç dünyası tekrar allak bullak olan Şehbal, kısa bir tereddüt geçirdikten sonra Mübin'le bir daha hiç karşılaşmama kararı alır. Ancak yazlıkta kaldıkları bir gece Mübin çıkagelir ve Selman Siret ile ağabeyi Doktor Hoca onu içeri alırlar, el ayak çekildikten sonra herkes odasına geçer ve uyku esnasında Şehbal kapısının Mübin tarafından zorlandığını fark eder. Kapıyı açar, Mübin bütün suçlarını kabul edip ona yeniden dönmesini söyler. Ancak Şehbal'in nefreti bu avdeti imkânsız kılar ve yenildiğini kabul eden Mübin odadan çıkar. Evlilik hazırlıklarının son aşamasında Mübin bir

kez daha yazlığı ziyaret eder ve Şehbal'den son kez merhamet diler ancak umduğunu bulamaz. Sirkeci Garı'ndan onları Brüksel'e uğurlamaktan başka bir çaresi kalmaz. Hikâye bu sahneyle sona erer.

Görüldüğü gibi romanın oldukça basit bir kurgusu vardır: Rastladığı her kadına âşık olan gelgeç tabiatlı bir genç (Mübin) ile bu anafora yakalanmış ve bütün hayatı altüst olmuş bir kadın (Şehbal) arasındaki aşkı konu alan romanın okuyucuya vermek istediği mesaj da olay örgüsünün deltasında durmaktadır: “Hayat, hercai duyguların peşinden giden insanları affetmez”. İstikrar, sebat, sadakat benzeri duyguları özendirme teziyle yazılmış metin bir hayal kırıklığıyla bitse bile okuyucuya dolaylı yollardan, gevşek bağlarla da olsa “insani değerlere” özgü birtakım mesajlar sunmaktadır. Çoğu popüler aşk romanında sıklıkla karşılaştığımız bu mesajlardan bazıları şunlardır: “İnsan, ancak kesinlikle sevdiğine inandığı insanların peşinden gitmeli ve aradığını bulduğu noktada sebat etmelidir. Hayatta ne istediğini bilmeyenler sadece kendilerini değil, kendi yollarına sürükledikleri insanları da mutsuz eder. Duygusal anlamda maymun iştahlılık insanın istikametini bozar ve eninde sonunda onu derin kederlere salar.” Nitekim romanda dış görünümüne aldanıp gönülden gönle atlayan iki kişi vardır: Mübin ve Nazan. Her ikisi de metnin sonunda ortada kalır ve sığınacak kapı bulamazlar. Oysa ikisi de aşklarına (evliliklerine) sadık kalsa nihai anlamda elleri boş kalmayacak, ortalık yerde çaresizliğe düşmeyeceklerdir. Kerime Nadir'in tıpkı diğer romanları gibi *Aşka Tövbe* de 1940'lı yılların İkinci Dünya Savaşı'nın duygusal atmosferinde yazılmış ve bir genç kızın saf duygularıyla oynayan kötü niyetli bir erkeğin felaketiyle sonuçlanır.